



**RADA
EURÓPSKEJ ÚNIE**

**V Bruseli 25. septembra 2008 (30.09)
(OR. fr)**

13498/08

**RECH 284
COMPET 354
RELEX 690
DEVGEN 161**

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od: V zastúpení generálneho tajomníka Európskej komisie,
Jordi AYET PUIGARNAU, riaditeľ

Dátum prijatia: 25. september 2008

Komu: Javier SOLANA, generálny tajomník/vysoký splnomocnenec

Predmet: Oznámenie Komisie, Rade a Európskemu parlamentu
Európsky strategický rámec pre medzinárodnú vedecko-technickú
spoluprácu

Delegáciám v prílohe zasielame dokument Komisie KOM(2008) 588 v konečnom znení.

Príloha: KOM(2008) 588 v konečnom znení



KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 24.9.2008
KOM(2008) 588 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE
RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU**

**EURÓPSKY STRATEGICKÝ RÁMEC PRE MEDZINÁRODNÚ VEDECKO-
TECHNICKÚ SPOLUPRÁCU**

**OZNÁMENIE KOMISIE
RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU**

**EURÓPSKY STRATEGICKÝ RÁMEC PRE MEDZINÁRODNÚ VEDECKO-
TECHNICKÚ SPOLUPRÁCU**

V tomto oznámení sa navrhuje Európsky strategický rámec pre medzinárodnú vedecko-technickú spoluprácu (S&T). Vztahuje sa aj na špecifické aspekty takejto spolupráce v oblasti informačných a komunikačných technológií (IKT).

Vďaka zvýšenému úsiliu na poli výskumu a uľahčeniu používania nových technológií môže Európa účinnejšie a efektívnejšie reagovať na najdôležitejšie spoločenské problémy našich čias. Prehĺbenie Európskeho výskumného priestoru (ERA) prostredníctvom väčšej integrácie a cezhraničnej koordinácie investícií do výskumu a výskumných aktivít prispeje k zvýšeniu konkurencieschopnosti Európy, ako aj jej atraktivity z hľadiska investícií do oblasti výskumu a inovácií. Vďaka podpore európskych IKT na celom svete ako kľúčovej hybnej sily sociálno-hospodárskeho rastu sa posilní aj plán rastu a zamestnanosti¹. Prehĺbenie ERA sa nezaobíde bez rozšírenia prostredníctvom intenzívnejšej spolupráce s medzinárodnými partnermi.

Kľúčový strategický cieľ medzinárodnej vedecko-technickej spolupráce a univerzálny prístup k IKT

Globalizácia narastá čoraz rýchlejším tempom, čo sa prejavuje aj na spôsobe vzniku, vymieňania a využívania našich poznatkov. V súvislosti s hlavnými celosvetovými problémami, akými sú zmena klímy, chudoba, infekčné ochorenia, riziká v oblasti energetiky, zásobovanie potravinami a vodou, bezpečnosť občanov a sietí a digitálne rozdelenie, sa dostáva do popredia potreba účinnej globálnej vedecko-technickej spolupráce so zreteľom na udržateľný rozvoj.

V siedmom rámcovom programe (7. RP) došlo k zohľadneniu tejto potreby. Jednak je otvorený účasti tretích krajín a jednak obsahuje niekoľko nových nástrojov na podporu medzinárodnej spolupráce. Siedmy rámcový program však predstavuje len malý podiel celého výskumu v Európe; väčšina investícií do oblasti výskumu pochádza od členských štátov. Len posilnením partnerstva medzi členskými štátmi a Európskym spoločenstvom (ES) môže medzinárodná vedecko-technická spolupráca EÚ účinne prispieť k stabilite, bezpečnosti a prosperite vo svete². Posilnená spolupráca je rovnako potrebná na presadzovanie európskych politických cieľov a európskych technológií vo svete. Týmto oznámením sa ustanovuje európsky strategický rámec pre medzinárodnú spoluprácu v oblasti vedy a techniky, ktorý sa opiera o nové dlhodobé partnerstvo medzi členskými štátmi a ES. Takisto sa v ňom navrhujú spôsoby zdokonalenia nástrojov spolupráce so strategickými partnermi. Hlavným cieľom je podporovať globálny udržateľný rozvoj a špičkovú úroveň európskej vedy a techniky, ktorá nadobúda čoraz väčší význam z hľadiska hospodárskej

¹ Podiel EÚ na celosvetovom obchode s tovarmi a službami IKT predstavuje viac ako 15 %. Tovary IKT sa takisto v značnej miere podieľajú na celkovom obchode medzi EÚ a jej hospodárskymi partnermi. Predstavujú 10,2 % všetkých vývozov tovarov mimo EÚ a 14,4 % všetkých dovozov.

² Európsky výskumný priestor: nové perspektívy [KOM(2007)161 zo 4.4.2007].

konkurencieschopnosti v čase, keď európske spoločnosti v čoraz väčšej miere musia čeliť konkurencii pochádzajúcej z krajín s reformnou ekonomikou.

Tento navrhovaný európsky rámec pozostáva z viacerých základných princípov, ako aj z usmernení týkajúcich sa akcií. Zodpovedajúce akcie posilnia európskych verejných aj súkromných aktérov pri kontaktoch s medzinárodnými partnermi a konkurentmi. Navrhovaný rámec prispeje k voľnému obehú poznatkov („piata sloboda EÚ“) v rámci celého sveta, k zvýšeniu medzinárodnej prestíže Európy v oblasti vedy a techniky a k šíreniu európskeho know-how v oblasti IKT vo svete. Európsky výskumný priestor získa vďaka nemu medzinárodný rozmer, stane sa priestorom otvoreným celému svetu a posilní konkurencieschopnosť Európy v rámci celosvetového hospodárstva.

Akcie podľa strategického rámca:

- zlepšia koordináciu akcií členských štátov a ES zameraných na rozvoj strategickú vedecko-technickú spoluprácu a dialógu v rámci informačnej spoločnosti s dôležitými medzinárodnými partnermi,
- vytvoria ďalšie synergie medzi verejnými orgánmi, odvetviami priemyslu a občianskou spoločnosťou v záujme zefektívnenia akcií EÚ v týchto politických oblastiach,
- uľahčia prístup ku znalostiam, zdrojom a trhom všade na svete,
- pozitívne sa prejavujú na medzinárodnom programe v oblasti vedy a technológií zlučovaním zdrojov s cieľom dosiahnuť kritický objem, ako aj zdôrazňovaním demokratických hodnôt v globálnej informačnej spoločnosti, najmä slobody prejavu a práva na prístup k informáciám³,
- zlepšia rámcové podmienky, za ktorých sa uskutočňuje medzinárodný výskum, a podporia európsky model zblížovania v záujme posilniť účinnosť politik v oblasti informačnej spoločnosti,
- umožnia európskym výskumným pracovníkom a univerzitám pracovať s najlepšimi vedcami a výskumnými infraštruktúrami na svete,
- posilnia globálne postavenie európskeho priemyslu v oblasti elektronických komunikácií a iných pokročilých technológií.

Toto oznámenie je v súlade so závermi Rady z februára 2008 a je jednou z piatich iniciatív Komisie, ktoré nadväzujú na verejnú diskusiu o budúcnosti ERA⁴ a o globalizácii informačnej

³ Vo svojom oznámení z 27.4.2006 s názvom „Ku globálnemu partnerstvu v informačnej spoločnosti“ Komisia vyzvala odvetvia priemyslu, aby vytvorili kódexy správania týkajúce sa zneužívania IKT na obmedzovanie slobody prejavu. V súvislosti s touto výzvou sa ešte neuskutočnili žiadne opatrenia.

⁴ SEK(2008) 430 z 2.4.2008.

spoločnosti⁵. Sú v ňom takisto zohľadnené závery Svetového samitu o informačnej spoločnosti (WSIS)⁶ z roku 2005.

1. PRINCÍPY EURÓPSKEHO RÁMCA PRE MEDZINÁRODNÚ VEDECKO-TECHNICKÚ SPOLUPRÁCU A NOVÉ PARTNERSTVÁ V OBLASTI INFORMAČNEJ SPOLOČNOSTI

Rozširovanie Európskeho hospodárskeho priestoru a jeho otváranie svetu

Špičková úroveň výskumu vzniká vďaka konkurencii medzi výskumnými pracovníkmi, ako aj vďaka súpereniu a spolupráci medzi tými najlepšími z nich.

Preto je podstatná cezhraničná spolupráca verejných orgánov, agentúr financujúcich výskum, verejných a súkromných výskumných ústavov a univerzít. Takáto spolupráca predstavuje samotnú podstatu ERA. Vzhľadom na to, že oblasť vedy nadobúda čoraz medzinárodnejší charakter, je potrebné rozšíriť hranice ERA tak, aby doň patrili aj susedné krajiny. Okrem toho by sa mala podporovať a uľahčovať spolupráca s dôležitými medzinárodnými partnermi.

Zabezpečenie koherentnosti politík a komplementarity programov

Výskum sa neuskutočňuje vo vzduchoprázdne. Prispieva ku všeobecným spoločenským cieľom a zároveň je nimi ovplyvňovaný.

Európska stratégia v oblasti medzinárodnej vedecko-technickej spolupráce by mala podporovať hlavné politické ciele EÚ, ku ktorým patrí boj proti zmene klímy, prekonanie digitálneho rozdelenia, zabezpečenie udržateľnosti dodávok energie, biodiverzita a ekosystémy, ako aj dosiahnutie rozvojových cieľov tisícročia. Väčšia koherentnosť medzi výskumnými aktivitami a inými politikami a nástrojmi financovania zvýši dosah a vplyv vedy a techniky na tieto politiky.

Podpora strategickej vedecko-technickej spolupráce s dôležitými tretími krajinami

Európa nemôže spolupracovať so všetkými krajinami vo všetkých oblastiach.

Je potrebné zvoliť si predmet výskumu a partnerské tretie krajiny. Takéto rozhodnutia musia byť opodstatnené možnosťou získania kritického množstva zdrojov. Spolupráca s partnermi, ktorí sú v oblasti vedy na vysokej vedeckej úrovni, sa bude z hľadiska jej povahy uskutočňovať inak ako spolupráca s krajinami, ktoré svoju vedeckú základňu ešte len budujú. Sú však potrebné oba typy spolupráce. Účinná stratégia medzinárodnej spolupráce si vyžaduje dlhodobú angažovanosť ES a členských štátov, ako aj novú koncepciu spoločného určovania prioritných oblastí výskumu na spoluprácu s dôležitými tretími krajinami.

⁵ Verejná diskusia o stratégii EÚ týkajúcej sa medzinárodnej spolupráce v oblasti IKT sa uskutočnila v období od 18. júna do 1. októbra 2007.

⁶ Vo svojom vyhlásení o informačnej spoločnosti (2004/2204) Parlament „vyzýva členské štáty, aby WSIS považovali za podnet na spoluprácu v tradičných oblastiach zemepisnej alebo historickej blízkosti (...), ako aj na novú spoluprácu so vzdialenejšími krajinami s reformnou ekonomikou“. Vo svojom vyhlásení o fóre správy internetu (B6-/2008) Parlament „vyzýva príslušné inštitúcie EÚ, aby v rámci ich legislatívnej činnosti zohľadnili tuniskú agendu“.

Európsky výskumný priestor, ktorý budujú členské štáty a pridružené krajiny, slúži ako príklad možností úzkej spolupráce medzi krajinami. V prípade, ak skupiny krajín z rovnakej zemepisnej oblasti (napr. ASEAN, Africká únia) majú záujem o vedecko-technickú spoluprácu s ES, a v prípade, ak sa touto možnosťou dá v oblasti vedy a techniky dosiahnuť kritické množstvo na riešenie dôležitých globálnych problémov, mal by sa uprednostňovať dvojregionálny prístup.

V oblastiach pokročilých technológií, akými sú napr. IKT, by výskumné priority týkajúce sa spolupráce v jednotlivých zemepisných oblastiach a odvetviach mali vychádzať zo spoločných stanovísk priemyslu, akademickej obce a výskumných ústavov, napr. zo strategických výskumných plánov (SRA) v rámci európskych technologických platforiem, z dialógov o informačnej spoločnosti a z iných bilaterálnych a regionálnych kontaktov. Uľahčilo by to proces zahrnutia partnerov z tretích krajín už v počiatočných štádiách realizovaného výskumu.

Osobitnú pozornosť bude treba venovať zosúlad'ovaniu odlišných noriem medzi krajinami, keďže tieto častokrát predstavujú prekážku šírenia informačných a komunikačných technológií a môžu obmedzovať interkonektivitu a interoperabilitu.

Zvýšenie atraktivity Európy ako výskumného partnera

V záujme udržania špičkovej úrovne výskumu a vybudovania väzby medzi výskumnými pracovníkmi a inštitúciami v Európe a vo svete, Európa musí byť zaujímavá ako výskumný partner. Na to potrebujeme primerané konkurencieschopné a inštitucionálne financovanie výskumu, infraštruktúry na svetovej úrovni, lepšiu mobilitu výskumných pracovníkov v rámci Európy aj mimo nej, ako aj vhodné predpisy o právach duševného vlastníctva.

Aktivítam medzinárodnej vedecko-technickej spolupráce sa v každom ďalšom rámcovom programe priznávala väčšia dôležitosť, a vytvorením Európskej rady pre výskum sa ešte viac potvrdilo dobré meno, ktoré má Európa v súvislosti s kvalitným výskumom na hraniciach poznania. Práca Európskeho strategického fóra o výskumných infraštruktúrach (ESFRI) vzbudila celosvetový záujem a medzinárodní partneri vyjadrili svoju ochotu na spoluprácu.

Otvorený Európsky hospodársky priestor predstavuje najlepší spôsob, ako z globálneho hľadiska zatriktívniť európsku vedu a techniku. V neposlednom rade závisí úspech ERA od toho, či sú k dispozícii vysokokvalifikovaní výskumní pracovníci, ktorí môžu prispieť k budovaniu konkurencieschopnej znalostnej ekonomiky. Výskumní pracovníci, ktorí absolvovali odbornú prípravu aj v Európe, aj v tretích krajinách, alebo sú vzájomne prepojení prostredníctvom sietí, sa stanú vyslancami medzinárodnej spolupráce.

Vytváranie partnerstiev týkajúcich sa regulácie informačnej spoločnosti a orientovaných na dosahovanie výsledkov

Prvým krokom sa zabezpečí, aby bol prebiehajúci politický dialóg prostredníctvom včasnej identifikácie priorít regulačnej spolupráce a spoločného výskumu väčšmi orientovaný na dosahovanie výsledkov. V prípade potreby by sa tento dialóg mal rozšíriť na oblasť konvergenie v sektore telekomunikácií a v mediálnom sektore. Obchodné dialógy (napr. obchodné okrúhle stoly) a dialógy spotrebiteľov by mali byť takisto zamerané na dosahovanie výsledkov.

Priority regulačnej spolupráce budú zahŕňať podporu zriaďovania nezávislých a účinných regulačných orgánov, nediskriminačné pridelovanie vzácnych zdrojov, verejne prístupné kritériá udeľovania povolení a transparentné postupy zadávania zákaziek, nediskriminačnú a nákladovo orientovanú interkonektivitu a používanie otvorených technológií. Malo by sa posilniť monitorovanie iných ako colných prekážok a regulačných prekážok, ktorým čelia aktéri EÚ na trhoch tretích krajín.

Spolupráca Európskeho spoločenstva a členských štátov

Spolupracou dosiahnu členské štáty a ES oveľa viac, a to tak v rámci EÚ, ako aj na celom svete. Platí to v oblastiach, akými sú napríklad životné prostredie alebo energetika, ako aj v súvislosti s politikami v oblasti výskumu a informačnej spoločnosti.

Spolupracou sa zvýši atraktivita európskeho výskumu a zlepšia sa podmienky na investície a nákup na kľúčových trhoch. Lepšia koordinácia takisto reaguje na záujem mnohých medzinárodných partnerov získať viac informácií o našom regulačnom prístupe v otázkach, akou je napríklad konvergencia. Spájanie našich snáh Európe zároveň prinesie lepšie hospodárske informácie o kľúčových krajinách/regiónoch v sektore výskumu a informačnej spoločnosti.

Je potrebné, aby členské štáty a ES spoločne určili kľúčové prioritné oblasti výskumu, v ktorých chcú spolupracovať s tretími krajinami, a získali tak maximálny možný úžitok z koordinovaných iniciatív a akcií.

Projekt medzinárodného termonukleárneho experimentálneho reaktora (ITER) je v rozsiahlej miere ukázkou toho, čo sa dá dokázať, keď existuje politická vôľa na medzinárodnú spoluprácu a na zlučovanie zdrojov. V menšej miere ale existuje mnoho príkladov veľkého vplyvu koordinovaného európskeho výskumu a spoločného financovania, ako napríklad Európskej iniciatívy pre poľnohospodársky rozvojový výskum.

Koherentnejšie využívanie zdrojov členských štátov a ES na medzinárodnú vedecko-technickú spoluprácu prispeje k získaniu kritického množstva potrebného na účinnú odozvu na politické výzvy, ktoré majú čoraz viac globálnejší charakter.

K tomuto cieľu môže významnou mierou prispieť intenzívnejšia spolupráca medzi ES a európskymi medzivládnyimi iniciatívami (napríklad EUREKA a COST) a výskumnými organizáciami (predovšetkým EIROforum⁷) a ich jednotlivými členmi.

Vďaka dobre koordinovanej a dobre formulovanej medzinárodnej vedecko-technickej stratégii sa Európa bude môcť ku kľúčovým globálnym problémom vyjadrovať jedným hlasom. Okrem toho získa EÚ možnosť účinnejšie sa podieľať na stanovovaní cieľov v rámci medzinárodných fór, akým je napríklad OECD, a najmä fór OSN, napríklad UNESCO, WHO a ITU.

⁷ Súčasťou EIROfóra je: Európska organizácia pre jadrový výskum, Európska dohoda o vývoji jadrovej syntézy, Európske laboratórium molekulárnej biológie, Európska vesmírna agentúra, Európska organizácia pre astronomický výskum na južnej pologuli, Európske zariadenie pre synchrotrónové žiarenie, Inštitút Laue-Langevin.

2. USMERNENIA TÝKAJÚCE SA AKCIÍ, KTORÉ MAJÚ ERA OTVORIŤ SVETU

Budovanie blízkeho a dlhodobého partnerstva medzi jednotlivými členskými štátmi, ako aj medzi členskými štátmi a ES, ktoré vychádza z opísaných princípov, je základným predpokladom naplnenia medzinárodného potenciálu ERA.

Úspech tohto partnerstva bude závisieť od toho, do akej miery sa podarí nájsť spoločné ciele, sformulovať a zrealizovať spoločné európske výskumné plány a stanoviská voči tretím krajinám a na medzinárodných fórach, podieľať sa na spoločných aktivitách a spojiť úsilie a zdroje.

Týmto procesom vznikajú príležitosti v rámci Európy, ale aj príležitosti pre Európu v rámci celého sveta. Priťahuje výskumníkov z celého sveta a súčasne zlepšuje svoj technologický potenciál na svetových trhoch, napríklad v oblasti IKT.

V záujme dosiahnutia čo najlepších výsledkov je potrebné uskutočniť nasledujúce návrhy na úrovni ES aj jednotlivých členských štátov a v úzkej spolupráci s tretími krajinami. Na tento proces je potrebný primeraný inštitucionálny rámec.

2.1. Posilnenie medzinárodného rozmeru ERA

• Integrácia susedných krajín EÚ do ERA

Pridruženie k siedmemu rámcovému programu je najintenzívnejšou formou spolupráce na úrovni Spoločenstva. Možnosť účasti susedných partnerských krajín európskej susedskej politiky (ENP) na niektorých politikách a programoch ES vrátane 7. RP predstavuje dôležitý aspekt tejto politiky⁸.

V súčasnosti sú k 7. RP pridružené takmer všetky krajiny západného Balkánu. Možnosť pridružiť sa je otvorená aj krajinám susediacim s EÚ na juhu a východe. Rozšírenie zemepisného pokrytia ERA na partnerské krajiny ENP prispeje významnou mierou k cieľom politiky EÚ vo vzťahu k týmto krajinám, najmä budovaním udržateľnej hospodárskej prosperity. Proces pridruženia sa uskutoční postupne a pre každú krajinu osobitne, a to s prihliadnutím na vnútorné vedecko-technické kapacity, súčasný a potenciálny stupeň spolupráce, ako aj vzájomné záujmy ES a partnerských krajín ENP. Krajiny ENP si zasluhujú osobitnú pozornosť pri posilňovaní medzinárodnej spolupráce v oblasti IKT, pretože sa dôkladne snažia prijímať európske modely a niektoré z nich takisto predstavujú významné trhy pre spoločnosti EÚ zaoberajúce sa technológiami.

V záujme podpory bližších vedeckých kontaktov s týmito krajinami a prípravy pridruženia k 7. RP začne ES v rámci nástrojov európskeho susedstva a partnerstva a cielených aktivít 7. RP (napríklad špecifické akcie medzinárodnej spolupráce) iniciatívy na budovanie vedecko-technických kapacít a projekty spolupráce v oblasti výskumu.

Je dôležité viesť s týmito krajinami politický dialóg. Dvojstranné dohody o vedecko-technickej spolupráci medzi ES a viacerými z týchto krajín (napríklad Egypt, Maroko, Tunisko a Ukrajina) predstavujú dobrý základ takéhoto dialógu. Okrem toho s krajinami, ktoré dávajú najavo špecifický záujem o pridruženie k 7. RP, ale neuzatvorili s ES

⁸ KOM(2006) 724 v konečnom znení zo 4.12.2006, Rada Európskej únie, 10657/07 z 18.6.2007.

dvojstrannú dohodu o vedecko-technickej spolupráci, sa začnú dvojstranné politické rozhovory v oblasti vedy a techniky.

Projekty INCO-Net, ktoré sa nedávno začali v rámci 7. RP, podporujú regionálne platformy pre politické rozhovory v oblasti vedy a techniky, ako aj určovanie priorít na dvojregionálnej úrovni. Tieto projekty zahŕňajú členské štáty a partnerské krajiny ENP pri určovaní budúcich priorít a koordinovaných akcií v oblasti výskumu.

Rusko ako susedná krajina s nezanedbateľnými vedecko-technickými kapacitami je dôležitým partnerom, ktorý už dal najavo, že považuje vedecko-technickú spoluprácu s EÚ za svoju dlhodobú prioritu. K prehĺbeniu vedecko-technickej spolupráce medzi EÚ a Ruskom by mohlo dôjsť vďaka dohode o pridružení k RP, za ktorú sa obe strany vyslovili na zasadnutí Stálej rady pre partnerstvo EÚ a Ruska, ktoré sa konalo v máji 2008 a bolo venované tematike výskumu. Prispelo by sa tak k realizácii spoločného priestoru EÚ a Ruska v oblasti výskumu a vzdelávania vrátane kultúrnych aspektov. Potenciálne pridruženie Ruska k RP je však potrebné vnímať v širšom kontexte vzťahov medzi EÚ a Ruskom, ako aj v kontexte novej dohody EÚ a Ruska, o ktorej sa začalo rokovať na samite EÚ a Ruska v júni 2008.

Členské štáty a Komisia by mali:

- zabezpečiť koordinovanú a/alebo komplementárnu realizáciu vedecko-technických priorít, ktoré boli určené v rámci rôznych politických rozhovorov s partnerskými krajinami ENP, aby sa zjednodušilo ich prípadné pridruženie k 7. RP,
- posilniť regionálny dialóg o otázkach v súvislosti s informačnou spoločnosťou,
- presadzovať európske zásady právnej regulácie rozvíjaním zdokonalených synergii s európskymi regulačnými orgánmi.

Európska komisia by mala:

- začať politické dialógy so zainteresovanými partnerskými krajinami ENP, ktoré s ES neuzatvorili dvojstrannú dohodu o vedecko-technickej spolupráci, vzhľadom na ich prípadné pridruženie k 7. RP,
- urýchliť šírenie najlepšej praxe a zosúladovanie politík v krajinách ENP postupným sprístupňovaním politického programu podpory v oblasti IKT (PSP) v rámci programu pre konkurencieschopnosť a inovácie (CIP).

• Podpora strategickej spolupráce s dôležitými tretími krajinami na základe geografických a tematických priorít

Členské štáty a ES sa podieľajú na nespočetnom množstve aktivít spolupráce s tretími krajinami v oblasti výskumu. Vzhľadom na to, že na úrovni EÚ neexistuje spoločná stratégia, dochádza k duplicitě pri tejto spolupráci, čo má za následok mrhanie zdrojmi a obmedzené výsledky⁹.

⁹ Správa CREST 1207/07 z 13.12.2007.

Ak existujú spoločné záujmy a vzájomné výhody, kvalitné ľudské zdroje a kapacity v oblasti vedy a techniky, a z hľadiska medzinárodných záväzkov je potrebné konať spoločne, mala by z koordinovaného prístupu prospech aj EÚ, aj partnerské tretie krajiny. ES a členské štáty by teda mali spoločne určiť strategické priority vedecko-technickej spolupráce s dôležitými tretími krajinami a realizovať tieto priority koherentným spôsobom.

Ak sú partnermi priemyselné a dôležité krajiny s reformnou ekonomikou, priority koordinovanej vedecko-technickej spolupráce by mali byť zamerané na oblasti spoločného záujmu, ktoré si na riešenie globálnych vedecko-technických a spoločenských problémov vyžadujú rozsiahle medzinárodnú úsilie. Keďže medzinárodná veda a technika sú aj naďalej oblasťou veľkej konkurencie medzi členskými štátmi EÚ a tretími krajinami, je potrebné nájsť medzi spolupracou a konkurenciou primeranú rovnováhu. Preto sa treba prednostne venovať budovaniu spoločných infraštruktúr, výskumu na hraniciach poznania a predkonkurenčného výskumu, ako aj výskumu, ktorého výsledkom sú spoločné alebo kompatibilné štandardy, vďaka ktorým sa uľahčí prístup na trh. Najmä v oblasti IKT sa v rámci výskumnej spolupráce bude riešiť otázka odlišných noriem, ktoré častokrát predstavujú prekážku šírenia technológií a obmedzujú interkonektivitu a interoperabilitu. Spolupráca v oblasti výskumu by sa mala zamerať aj na oblasti, ktoré sú pre spoločnosti z EÚ prínosné z hľadiska ich konkurencieschopnosti. Súčasne treba dbať o to, aby nedošlo k oslabeniu týchto prínosov, napríklad z dôvodu nedostatočnej ochrany duševného vlastníctva.

V prípade rozvojových krajín by spolupráca vo výskume mala byť prepojená s politikou rozvojovej spolupráce a rozvojovými cieľmi tisícročia¹⁰. Niektoré oblasti výskumu sú obzvlášť dôležité – napríklad udržateľné zásobovanie čistou vodou, potravinami a energiou, boj s infekčnými ochoreniami, zmiernenie následkov zmeny klímy, obmedzenie digitálneho rozdelenia, minimalizácia ohrozenia biodiverzity a suchozemských aj morských ekosystémov. Okrem kolaboratívnych vedecko-technických projektov musí k medzinárodnej spolupráci s rozvojovými krajinami patriť aj budovanie vedecko-technických kapacít (napríklad infraštruktúra, ľudské zdroje, politika v oblasti výskumu, siete výskumných pracovníkov a výskumné ústavy). To pomôže výskumným pracovníkom v daných krajinách prispievať k riešeniu miestnych, regionálnych a globálnych problémov, ako aj k hospodárskemu a spoločenskému vývoju. Lepšie výskumné kapacity podniktia výskumných pracovníkov, aby konkurovali iným krajinám z hľadiska špičkovej vedeckej úrovne, a posilnia ich motiváciu pokračovať v realizácii výskumných aktivít v rozvojových krajinách.

V prípade Afriky bude ťažiskom zosúladeného úsilia ES a členských štátov realizácia spoločného strategického partnerstva Afriky a EÚ schváleného na lisabonskom samite v roku 2007¹¹. Špecifické partnerstvo Afriky a EÚ v oblasti „*Vedy, informačnej spoločnosti a vesmíru*“ vychádza z uznania toho, že veda, technológie a inovácie sú rozhodujúcimi faktormi v boji s chudobou, chorobami a podvýživou, v snahe zastaviť ničenie životného prostredia a v procese budovania udržateľného poľnohospodárstva a hospodárskeho rastu v Afrike. Prekonanie vedeckého a digitálneho rozdelenia má kľúčový význam v záujme toho, aby Afrika samotná mohla poskytnúť odpovede na tieto otázky.

¹⁰ SEK (2008) 434, Rada EÚ 9907/08 z 27.5.2008.

¹¹ ec.europa.eu/development/eu-africa-summit-2007

Budovanie kapacít v zásade patrí do oblasti rozvojovej politiky a financovania, čo je dôvodom, prečo treba na úrovni Spoločenstva¹², ako aj na úrovni jednotlivých členských štátov posilniť koherentnosť a komplementaritu technických nástrojov v oblasti vedy a techniky s inými nástrojmi a programami určenými na externé akcie a externú pomoc. V prípade, ak s tým tretie krajiny súhlasia, by sa malo podporovať ciele využívanie takýchto nástrojov a programov na budovanie vedecko-technických kapacít. Je potrebné usilovať sa aj o komplementaritu s ostatnými orgánmi financovania vrátane medzinárodných finančných inštitúcií, ako aj s globálnymi iniciatívami v oblasti výskumu (napríklad Poradná skupina pre medzinárodný výskum v oblasti poľnohospodárstva). Na úspech týchto opatrení je potrebné zvýšiť informovanosť politických aktérov v rozvojových krajinách o dôležitosti vedy a techniky z hľadiska lepšej kvality života. Je potrebné venovať osobitnú pozornosť podpore a zjednodušeniu rovnocenného postavenia mužov a žien, ako aj úlohe investícií súkromného sektora do vedy a techniky v rozvojových krajinách.

Strategické priority v oblasti výskumu budú musieť členské štáty a ES realizovať koherentným a koordinovaným spôsobom. V súčasnosti využívajú jednotlivé členské štáty na spoluprácu s tretími krajinami dvojstranné dohody a národné programy. Podobne podporuje strategickú spoluprácu s tretími krajinami aj ES – predovšetkým v rámci dvojstranných dohôd o vedecko-technickej spolupráci¹³. Tieto dohody boli v rámci 7. RP posilnené o špecifické nástroje, ktoré sú určené na ich vykonávanie a na podporu cieľného postupu (napríklad špecifické akcie medzinárodnej spolupráce a koordinované výzvy). Vzájomná výmena informácií o budúcich iniciatívach v rámci daných dohôd umožňuje užšiu spoluprácu medzi ES a členskými štátmi.

Vo vzťahu k zoskupeniam krajín (napríklad ASEAN, Africká únia) by dvojregionálny prístup mohol byť výhodnejší ako neustále zvyšovanie počtu dohôd o vedecko-technickej spolupráci s ES. Ale takýto dvojregionálny dialóg v oblasti vedy a techniky nemôže byť účinný v prípade, ak neexistuje regionálna štruktúra, ktorá zabezpečuje spoluprácu so zoskupením krajín aj v rámci takéhoto zoskupenia a ktorá môže zohrať zásadnú úlohu pri určovaní priorít v oblasti vedy a techniky a pri financovaní výskumu. Z dlhodobého hľadiska môže takýto politický dialóg viesť k dvojregionálnym dohodám o vedecko-technickej spolupráci. Súčasné projekty INCO-Net v rámci 7. RP pripravujú pôdu na takéto dvojregionálne platformy a sú prvými prejavmi novej koncepcie zapájania členských štátov a tretích krajín do určovania budúcich prioritných oblastí vo vede a technike.

V prípade, ak plnohodnotné dvojstranné alebo dvojregionálne dohody o vedecko-technickej spolupráci nie sú opodstatnené, ES zabezpečí posilnenie špecifických vedecko-technických aspektov každej dohody o partnerstve a spolupráci, ktorú ES a jeho členské štáty uzatvorili s tretími krajinami.

Členské štáty a Komisia by mali:

- spoločne určiť a odsúhlasiť priority vedecko-technickej spolupráce s dôležitými partnerskými tretími krajinami v tých prípadoch, ak spolupráca predstavuje pre Európu jasnú pridanú hodnotu z hľadiska riešenia globálnych problémov. Mali by sa tiež zapojiť do spoločných iniciatív. V prípade, ak to bude možné, by sa to malo realizovať v súlade s

¹² Sú to: nástroj predvstupovej pomoci (IPA), Európsky rozvojový fond (EPA), nástroj financovania rozvojovej spolupráce (DCI), nástroj európskeho susedstva a partnerstva (ENPI).

¹³ www.ec.europa.eu/research/inco

prístupom uvedeným v oznámení Komisie „Spoločné plánovanie v oblasti výskumu: ako účinnejšie spolupracovať na riešení spoločných problémov“¹⁴ a v akčnom pláne i2010¹⁵, pokiaľ ide o politiku v oblasti IKT a mediálnu politiku,

- mali by sa vzájomne informovať o získaných skúsenostiach a iniciatívach plánovaných v rámci dvojstranných vedecko-technických dohôd, ako aj podporovať účinnú sieť vedeckých a mediálnych poradcov a poradcov v oblasti IKT ES a členských štátov v delegáciách EK a zastupiteľských úradoch členských krajín v tretích krajinách,
- zabezpečiť, aby boli medzinárodné politiky v oblasti vedecko-technickej spolupráce a rozvoja konzistentné a aby sa mechanizmy financovania na úrovni ES (prostriedky rámcového programu aj nástroje na externé akcie a externú pomoc) a na úrovni jednotlivých členských štátov navzájom dopĺňali,
- zintenzívniť vedecko-technickú spoluprácu EÚ a Africkej únie prostredníctvom realizácie spoločného strategického partnerstva EÚ a Afriky a akčného plánu, predovšetkým ôsmeho partnerstva v oblasti vedy, informačnej spoločnosti a vesmíru. Na to sú potrebné zdroje ES aj členských štátov, ako aj aktívna účasť Komisie Africkej únie, regionálnych hospodárskych spoločenstiev a príslušných verejných a súkromných zúčastnených strán.

Európska komisia by mala:

- dohliadať na rôzne nástroje 7. RP, aby sa naplno využil ich potenciál v oblasti podpory strategickej spolupráce s dôležitými tretími krajinami,
- zintenzívniť vedecko-technickú spoluprácu vrátane IKT na úrovni regionálnych zoskupení krajín (napríklad ASEAN, Africká únia), viesť politický dialóg s príslušnými regionálnymi štruktúrami a v prípade potreby rokovať o dvojregionálnych dohodách o vedecko-technickej spolupráci,
- podporovať tretie krajiny, aby do svojich národných alebo regionálnych indikatívnych programov pre externú pomoc a kooperačné programy ES začlenili budovanie kapacít (vrátane aspektu rovnocenného postavenia mužov a žien), ako aj používanie IKT,
- pokračovať v poskytovaní technickej pomoci tretím krajinám v súvislosti s politikami v oblasti informačnej spoločnosti, vychádzajúc zo skúseností získaných pri realizácii takýchto programov pomoci a projektov zameraných na jednotlivé zemepisné oblasti, ako napríklad @LIS pre Latinskú Ameriku, EUMEDIS pre euro-stredozemskú oblasť a EU-Asia IT&C pre Áziu.

¹⁴ KOM(2008) 468 v konečnom znení z 15.7.2008.

¹⁵ KOM(2005) 229 v konečnom znení z 1.6.2005.

2.2. Zlepšovanie rámcových podmienok medzinárodnej vedecko-technickej spolupráce

• Riešenie vedeckých problémov prostredníctvom globálnych výskumných infraštruktúr

Spoločný vývoj a využívanie výskumných infraštruktúr je dôležitou vedeckou oblasťou, ktorá má celosvetový rozmer a je mimoriadne vhodná na vedeckú spoluprácu. Mnoho vedecko-technických disciplín nemôže fungovať bez značných investícií do infraštruktúry, ak sa má dosiahnuť významný vedecký pokrok.

Existujú dobré príklady účinnej spolupráce členských štátov, ES, medzivládnych výskumných organizácií a tretích krajín pri rozvíjaní výskumných infraštruktúr (napríklad GEOSS, GEANT). GEANT, vysokorýchlostná komunikačná sieť s veľkou kapacitou spájajúca európske siete národného výskumu a vzdelávania, spočiatku spájala výskumné siete priemyselne rozvinutých krajín (Severná Amerika a Japonsko). V súčasnosti má nové spojenia s Čínou, Indiou, Latinskou Amerikou, juhovýchodnou Áziou, severnou Afrikou, Stredným východom a s krajinami Balkánu. Vďaka tomuto rozšíreniu sa prepojili výskumné a vzdelávacie spoločenstvá v rôznych regiónoch sveta a umožnilo sa vytvorenie platforiem spolupráce v mnohých oblastiach, či už v rámci týchto regiónov alebo s Európou. V nasledujúcich rokoch sa tieto iniciatívy ďalej rozšíria z časového hľadiska, zemepisného pokrytia a rozsahu.

Je však potrebná štruktúrovanejšia koncepcia spoločného budovania globálnych výskumných infraštruktúr vrátane elektronických infraštruktúr. V tomto smere je v Európe „prvou lastovičkou“ ESFRI¹⁶ vďaka vytvoreniu európskeho plánu pre nové výskumné infraštruktúry, ktoré majú prirodzene medzinárodný charakter, alebo majú potenciál ho nadobudnúť.

Na medzinárodnej úrovni pokračujú diskusie o globálnych projektoch výskumnej infraštruktúry, v prípade ktorých je na realizáciu v rámci rôznych disciplín a oblastí výskumu nevyhnutná medzinárodná spolupráca [napríklad *LIFEWATCH* v oblasti biodiverzity, integrovaný systém pozorovania CO₂ (ICOS), medzinárodný rádioastronomický teleskop SKA (Square Kilometre Global Radio Astronomy Array)].

V rámci sektora IKT presadzuje ES spoločne s USA, Austráliou a Japonskom globálny výskumný plán v súvislosti so spoľahlivými infraštruktúrami, vrátane spoločného využívania poznatkov a najlepšej praxe v oblasti výskumu v záujme zlepšenia flexibility súčasných a budúcich globálnych sietí a infraštruktúr.

Členské štáty a Komisia by mali:

- podporovať medzinárodnú spoluprácu v rámci výskumných infraštruktúr veľkého rozsahu, aby sa prípadne uľahčilo rozdelenie nákladov,
- preskúmať nové spôsoby obmedzovania digitálneho rozdelenia v rozvojových krajinách vrátane verejno-súkromných partnerstiev,

¹⁶ Európske strategické fórum o výskumných infraštruktúrach , <http://cordis.europa.eu/esfri/home.html>

- byť členom ad-hoc skupín vyšších úradníkov (zástupcovia štátov G8 a iných jednotlivých krajín) a nadväzovať na prácu existujúcich fór (napríklad globálneho vedeckého fóra OECD), aby sa v tejto oblasti aj naďalej viedol dialóg,
- zintenzívniť spoluprácu v oblasti infraštruktúr zahrnutých do globálneho výskumného plánu v rámci sektora IKT v období rokov 2009 – 2010 vrátane úsilia koordinovať výskumné a iné politiky,
- zahrnúť otázky bezpečnosti a dôvery ako prioritné otázky do každého súčasného aj budúceho dialógu o informačnej spoločnosti s tretími krajinami a regiónmi.

• **Mobilita výskumných pracovníkov a globálne siete**

Mobilita výskumných pracovníkov je základnou črtou medzinárodnej vedecko-technickej spolupráce. O najlepších vedeckých pracovníkoch existuje mimoriadne veľký záujem. V tejto súvislosti je nanajvýš dôležité, aby európski výskumní pracovníci, ktorí pracujú v tretej krajine, ostali aj naďalej súčasťou ERA a vďaka tomu boli k dispozícii ako vzácny zdroj aj doma, aj v zahraničí. Výskumní pracovníci, ktorí prichádzajú do Európy z reformných alebo rozvojových krajín, musia mať rovnako možnosť prispievať k rozvoju vlastnej krajiny. Vďaka takejto prepojenosti – či už prostredníctvom sietí alebo štipendií na „návrat“ – sa výmena poznatkov stane skutočnosťou. Okrem toho by sa mala podporovať možnosť zriaďovania spoločných laboratórií EÚ a tretích krajín, či už reálnych alebo virtuálnych.

Prijímajú sa opatrenia¹⁷ určené na to, aby výskumní pracovníci, ktorí pracujú v EÚ, mali k dispozícii kvalitnú odbornú prípravu, atraktívne kariérne možnosti a neobmedzenú mobilitu. Program „Ľudia“ siedmeho rámcového programu ponúka veľa možností mobility výskumných pracovníkov v rámci Európy aj sveta. Pokiaľ „balík vedeckých víz“¹⁸ zrealizujú v plnej miere všetky členské štáty, Európa sa stane dostupnejšou výskumným pracovníkom z tretích krajín. Je však možné a potrebné urobiť aj viac.

Členské štáty a Komisia by mali:

- v úzkej spolupráci s tretími krajinami naďalej budovať siete pre európskych výskumných pracovníkov pôsobiacich v zahraničí a pre mimoeurópskych pracovníkov pôsobiacich v Európe.

Členské štáty by mali:

- transponovať „balík vedeckých víz“ (vrátane odporúčania ES ku krátkodobým vízam pre výskumných pracovníkov) do svojich vnútroštátnych právnych predpisov a zabezpečiť, aby vybavovanie víz bolo z administratívneho hľadiska bezproblémové,
- navýšiť špecifické mechanizmy financovania a/alebo granty určené na reintegráciu európskych výskumných pracovníkov, ktorí sa vracajú do Európy, ako aj výskumných pracovníkov z tretích krajín, ktorí sa vracajú domov.

¹⁷ KOM 317 v konečnom znení z 23.5.2008.

¹⁸ Smernica Rady Ú. v. EÚ L 289/15 z 3.11.2005 (2005/71/ES), odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 28. septembra 2005 (2005/761/ES), Ú. v. EÚ L 289/23 z 3.11.2005.

Komisia by mala:

optimalizovať existujúce nástroje ES zamerané na medzinárodnú mobilitu, vrátane špecifického programu „Ľudia“ siedmeho rámcového programu.

• Otvorenejšie výskumné programy

Dvojstranné dohody ES sú založené na princípoch rovnocenného partnerstva, spoločnej zodpovednosti, vzájomných výhod, spoločných cieľov a reciprocity. V minulosti sa stávalo, že sa tieto princípy neuplatňovali vždy v plnej miere. Preto by výskumné programy a finančné prostriedky mali mať recipročný charakter, aby došlo k znásobeniu vzájomných výhod medzinárodnej vedecko-technickej spolupráce.

Siedmy rámcový program je otvorený partnerom z tretích krajín. Finančná podpora sa za bežných okolností poskytuje len účastníkom z partnerských krajín medzinárodnej spolupráce¹⁹. Keďže však otvorená súťaž slúži na podporu špičkovej úrovne výskumu, malo by sa financovanie kolaboratívnych projektov uplatňovať aj na výskumné organizácie a výskumných pracovníkov, ktorí sa nachádzajú v priemyselných tretích krajinách, v ktorých je vzájomné financovanie dostupné aj európskym výskumným pracovníkom.

Členské štáty v súčasnosti pripravujú schémy financovania určené na uľahčenie medzinárodnej spolupráce a niektoré z nich začínajú tieto schémy otvárať a umožňujú financovanie práce v oblasti výskumu a vývoja, ktorá sa realizuje v zahraničí. Členské štáty by sa mali zvýšiť svoje úsilie o iniciatívy spolupráce vo výskume s tretími krajinami v presne vymedzených oblastiach výskumu a snažiť sa o postupné otvorenie svojich príslušných schém (aj v súvislosti s financovaním) v špecifických oblastiach krajín, ktoré sú ochotné urobiť to isté vo vzťahu ku krajinám EÚ.

Členské štáty a Komisia by mali:

- využívať vo zvýšenej miere nástroje koordinácie 7. RP (napríklad ERA-NET), aby sa dodali stimuly na zosúladenie nástrojov ES a národných zdrojov na účely spolupráce s tretími krajinami.

Členské štáty by mali:

- pracovať na postupnom otváraní národných výskumných programov dôležitým tretím krajinám v presne vymedzených oblastiach a na základe reciprocity, pripravovať a realizovať spoločné iniciatívy a programy s tretími krajinami, pokiaľ programy partnerských krajín obsahujú alebo by v budúcnosti mohli obsahovať recipročné podmienky.

Komisia by mala:

- v rámci dvojstranných vedecko-technických dohôd ES premietnuť princíp reciprocity do vzájomného prístupu k verejným výskumným programom a možnostiam spolupráce v tretích krajinách. Preto by mala v rámci výziev 7. RP postupne zaviesť možnosť

¹⁹ Nariadenie (ES) 1906/2006 z 18.12.2006.

finančnej podpory vedcov z priemyselných tretích krajín, pokiaľ výskumné programy partnerských krajín obsahujú recipročné podmienky.

- **Práva duševného vlastníctva**

Riadna správa práv duševného vlastníctva (IP) je dôležitým predpokladom úspešnej a trvalej medzinárodnej vedecko-technickej spolupráce, keďže sa ňou podporuje dôvera a výmena a využívanie znalostí v rámci aktivít kooperatívneho výskumu.

Musí vychádzať zo spoločných princípov a postupov, ktorými sa zabezpečí reciprocita, rovnocenné zaobchádzanie a vzájomné výhody. EÚ a tretie krajiny by mali uplatňovať príslušné pravidlá a rovnocenne zaobchádzať s právnickými osobami partnerskej krajiny. Princípy a postupy v oblasti duševného vlastníctva sa budú naďalej podporovať prostredníctvom dvojstranných dohôd o vedecko-technickej spolupráci. Okrem toho sa najmenej rozvinutým krajinám uľahčí primeraný prístup k výsledkom výskumu.

- **Členské štáty a Komisia by mali:**

- celosvetovo rozširovať – okrem iného prostredníctvom dvojstranných dohôd o vedecko-technickej spolupráci uzatvorených s ES a s jednotlivými členskými štátmi – princípy ustanovené v odporúčaní a súvisiaci kódex správania v oblasti správy práv duševného vlastníctva²⁰. Mali by ich ďalej rozvíjať, aby mali všetky strany zabezpečené spravodlivé a vzájomne prospešné podmienky, pričom sa zohľadnia potreby najmenej rozvinutých krajín.

- **Opatrenia predchádzajúce normalizácii**

V oblasti IKT sa v rámci výskumnej spolupráce bude osobitná pozornosť venovať otázke odlišných noriem, ktoré častokrát predstavujú prekážku šírenia technológií a obmedzujú interkonektivitu a interoperabilitu.

Komisia by mala:

- presadzovať posilnenie väzby medzi výsledkami výskumných programov a normalizáciou, klásť väčší dôraz na medzinárodnú spoluprácu v oblasti priemyselného predkonkurenčného výskumu a zamerať väčšiu pozornosť na spoluprácu v súvislosti s opatreniami predchádzajúcimi normalizácii založenú na otvorených normách.

3. REALIZÁCIA UDRŽATELNÉHO PARTNERSTVA

Ako sa uvádza v tomto oznámení, ES a členské štáty musia vybudovať svoju strategickú vedecko-technickú spoluprácu s dôležitými partnermi vo svete. To sa dá najlepšie dosiahnuť vďaka silnému partnerstvu medzi členskými štátmi a ES. V súčasnosti neexistuje žiaden špecializovaný inštitucionálny rámec na vybudovanie a organizáciu takéhoto partnerstva.

Preto je nevyhnutné:

²⁰ K(2008) 1329 z 10.4.2008.

- aby sa členské štáty, Rada a Komisia zaviazali k európskemu strategickému rámcu pre medzinárodnú vedecko-technickú spoluprácu navrhovanému v tomto oznámení, vrátane akcií v rámci partnerstva,
- aby Rada stanovila vhodné inštitucionálne podmienky na zabezpečenie účinnej realizácie európskeho strategického rámca pre medzinárodnú vedecko-technickú spoluprácu, pričom zohľadní špecifické vlastnosti politík v oblasti informačnej spoločnosti,
- aby Rada dozerala na pokrok ďalšieho otvárania ERA svetu a monitorovala ho, a v prípade potreby uvažovala o ďalších krokoch na zabezpečenie účinnej realizácie navrhovaných akcií,
- aby Európsky parlament podporoval koherentný rámec pre medzinárodnú vedecko-technickú spoluprácu a aby v úzkej spolupráci s Komisiou naďalej nadväzoval na diskusie o globálnych otázkach, a to najmä v rámci fór, akým je napríklad fórum správy internetu.